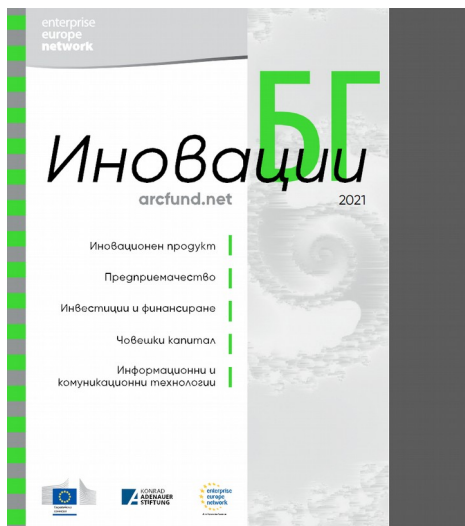

Резюме

Годишен доклад *Иновации.бг* 2021 г. с тема „Преките чуждестранни инвестиции в България“

Докладът проследява като акцент динамиката на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) между 2014 и 2019 г., и прави изводи и препоръки за тяхното задържане и увеличаване. Проследява динамиката при НИРД в частния и държавен сектор, развитието на човешкия капитал и постиженията в ИКТ сектора.

Фирмите с ниска изследователска и иновационна интензивност - със спад на преките чуждестранни инвестиции

Чувствително **намалява броят на фирмите с ПЧИ- с около 4300 или повече от 23% за пет години**, заедно с ръст от 17,4% на общия обем инвестиции за същия период, достигайки общ обем от 25 млрд. евро през 2019 г.

Секторите, в които се наблюдава излизане на ПЧИ, се характеризират с ниска изследователска и иновационна интензивност. Такива са „Операции с недвижими имоти“ и „Строителство“ (на тези два сектора се дължат 78% от спада на фирмите с ПЧИ). Следват ги „Хотелиерство и ресторантьорство“, „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“, „Селско стопанство“ и „Производство на дървен материал, хартия, картон и изделия от тях без мебели и печатна дейност“. Това излизане е колкото очаквано, толкова и даващо **възможност на местни предприемачи да иновират през веригата за добавяне на стойност.**

Ръст на ПЧИ от Германия, Австрия, Нидерландия и др. във фирми иноватори

Увеличават се фирмите с ПЧИ, които извършват научноизследователска дейност - 38 бр. Ръстът в самите инвестиции е над 2,5 пъти. Инвестициите във фирмите с ПЧИ, които отчитат в НСИ научноизследователска и развойна дейност, се увеличават от 5,5% до 13,17% през 2019 г.

Преките чуждестранни инвестиции на най-много фирми, които се занимават с НИРД, идват от Германия – 10%, но като обем инвестиции са от **Австрия (19%)**.

Следват Нидерландия, САЩ, Обединеното кралство и Франция (общо 41% от фирмите). Първите 10 страни – източници на ПЧИ във фирми, които се занимават с НИРД, обхващат 63% от фирмите.

Основни трансформации и препоръки

Появяват се все повече работни места с по-висока добавена стойност и съответно по-високи доходи. Те привличат служители и работна сила от страни - членки на Европейския съюз (Франция, Италия, Нидерландия, Гърция, Португалия). Става ясно, че релокацията Запад-Изток е възможна и ефективна, и България е на картата

на инвеститорите. Пречупва се тенденцията локацията на тези работни места да е единствено София и Пловдив, Варна и Бургас се развиват в тази посока. Експертите препоръчват, за да се задържат ПЧИ, направени с цел намаляване на разходите, **Българска агенция за инвестиции (БАИ), Министерството на икономиката и местните власти да подкрепят бизнеса при участие във вериги за добавяне на стойност и ангажиране с научноизследователска дейност.**

България остава в групата на скромните иноватори

След 14-годишно пълноправно членство в ЕС България влиза в програмен период 2021 - 2027 г. като **скромнен иноватор** (вече определена като нововъзникващ) с подобрене от 6% в сравнение с базовата 2014 г. Европейското иновационно табло (ЕИТ) показва, че **страната не успява да постигне ниво на разходите за НИРД от 1,5% от БВП, каквато е била националната цел до 2020 г.**

Противоречив иновационен напредък

Спрямо 2014 г., приета за базова в ЕИТ 2021, **България регистрира противоречив напредък:** Около 4% е ръстът на разходите за научноизследователска и иновационна дейност (НИРД) на бизнес сектора. Увеличава се и заетостта в иновативни предприятия и знаниево интензивни дейности – съответно с 6% и 4%. Но иновационните разходи извън НИРД спадат (26%), както намалява и рисковият капитал за започване на нов бизнес и разширяване на дейността, измерен като дял от БВП.

С близо 50% расте иновационната дейност на МСП, изразена в лансирането на нови и подобрени продуктови предложения. **С16% расте броят на МСП, въввлечени в изпълнението на съвместни изследователски и иновационни проекти и технологичен трансфер** както с публични и частни изследователски и университетски звена, така и с други компании от страната и чужбина.

Броят на предприятията, които осигуряват обучение в областта на ИКТ, намалява с 30%, а общият брой на населението, включено в обучение през целия живот, спада с 20%. След двегодишен лаг **ръстът на издадените патенти от 2015 г. е последван от увеличаване на броя на новите продукти и услуги на пазара.**

Увеличение на НИРД благодарение на частния сектор

През 2020 г. разходите за НИРД отбелязват увеличение от 2% на годишна основа (на фона на минималния спад на БВП), **което е почти изцяло резултат от усилията на частния сектор.** Така разходите за НИРД като дял от Брутния вътрешен продукт (БВП) през 2020 г. възлизат на 0,85% - под 1,5%. През 2020 г. само големите предприятия са могли да си позволят увеличаване на разходите за НИРД. **При микро-, малки и средни предприятия, е налице свиване на бюджета за изследователска и иновационна дейност.**

Недостиг на човешки ресурси и ниски дигитални умения

През последните три години броят на заетите с НИРД остава почти непроменен. През 2020 г. към тази категория персонал се добавят нови едва 101 души, въпреки увеличения обем финансиране за научни изследвания и иновации и взетите от правителството мерки. **Около 1% е положителната промяна в броя на заетите с НИРД** в предприятията и висшите училища.

ИКТ секторът в България – големият печеливш от пандемията

Секторът на далекосъобщителните, компютърните и информационните услуги е големият печеливш с **ръст от 35% сред услугите през последните две години на пандемия**. Относителната му тежест спрямо приходите от всички услуги се увеличава от 10% през 2011 г. до 24% през 2021 г., на стойност около 2,2 млрд. евро приходи на година. Износът на ИКТ услуги расте.

България е ключов център на компетентност за обслужване на клиенти в различни сфери като финтех и иншуъртех, гейминг, приложения на изкуствен интелект, големи данни и семантичен анализ и анализ на сантиментите. Страната заема **8-о място в ЕС сред нефинансовите фирми, използващи поне 2 технологии с изкуствен интелект**. Автоматизацията на бизнес процеси с вграден изкуствен интелект у нас е почти **2 пъти по-често срещана** от средноевропейската норма. Барьерите пред сектора се свързват с необходимостта от промяна на законите и прилагането им и липсата на достатъчно доверие от страна на населението и потребителите.

[Доклади Иновации.бг](#)

Доклад Иновации.бг 2021